

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2013/42 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı : 2014/77

Karar Günü : 17.12.2014

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Demokrat Parti 2012 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRÇÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 11.2.2014 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

1- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

2- Esas incelemenin yapılması için, Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren 30 gün süre verilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Demokrat Partinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2012 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Raportör Sadettin CEYHAN tarafından heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde, Partinin 2012 yılı gelirleri toplamının 2.522.875,06 TL ve giderleri toplamının 5.853.864,60 TL olduğu, gelecek yıla devreden nakit tutarının ise 53.582,53 TL olduğu anlaşılmaktadır.

Parti 2012 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle Partinin 2012 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 934.869,95 TL olup bunun 479.105,50 TL'si bağışlardan, 38.786,20 TL'si satış gelirlerinden, 2.542,58 TL'si faiz

gelirlerinden, 114.435,67 TL'si çeşitli gelirlerden, 300.000,00 TL'si alacakların tahsilinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin 2012 yılı gelirleri toplamı 1.588.005,11 TL olup bunun 6.650,00 TL'si aidatlardan, 1.559.355,11 TL'si bağışlardan, 22.000,00 TL'si Genel Merkez yardımından oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

C- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezinin 2012 yılı giderleri toplamı 4.196.274,82 TL olup, bunun 1.439.415,79 TL'si personel giderleri, 22.000,00 TL'si teşkilata yardım, 47.11,57 TL'si temsil ve ağırlama gideri, 25.690,06 TL'si basılı kağıt ve kırtasiye gideri, 122.918,44 TL'si haberleşme gideri, 67.917,70 TL'si taşıma ve vasıta gideri, 25.186,96 TL'si seyahat gideri, 25.728,84 TL'si tamir bakım ve onarım gideri, 93.327,36 TL'si ısınma, aydınlatma, temizlik gideri, 1.854.047,53 TL'si vergi, sigorta, noter gideri, 194,99 TL'si demirbaş alımı, 43.949,10 TL'si satın alınan propaganda malzemesi giderleri, 29.077,50 TL'si basın yayın gideri, 333.583,61 TL'si geçen yıldan kalan borçlar ve 66.125,37 TL'si sair giderlerden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezinin 2012 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 52.341,53 TL'dir.

Parti Genel Merkezinin 2012 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Parti görevlilerinin fatura ödemeleriyle ilgili yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemeleri sonucu oluşan ve aşağıdaki listede ayrıntısı yer alan gecikme bedellerinin parti bütçesinden ödendiği görülmüştür.

Gecikme Bedellerine İlişkin Liste

Fiş Tarih ve No	Fatura No	Mahiyeti	Tutar
31.7.2012 34/90	AF 968899	Pronet Faturası Gecikme Faizi	74,18
	AA 664924	“ “	39,57
18.5.2012 32/73	U319172	“ “	15,19
26.9.2012 37/96	A 172012000026897	TT net Faturası Gecikme Faizi	55,00

30.11.2012 43/108	A 172012000035513	“ “	63,54
	CCB 2012050684416	Vodafone Faturası Gecikme Faizi	23,48
20.12.2012	A 172012000044373	TT net Faturası Gecikme Faizi	38,38
31.12.2012	BC 32012001730501	Avea Faturası Gecikme Faizi	427,87
	BC32012001940734	“ “	455,12
	AK 574511	Pronet Faturası Gecikme Faizi	124,70
	AP 333685	“ “	187,33
	F 598438	THY İç Hat Gecikme Bedeli	1.400
		TOPLAM	2904,36

Parti yetkilileri göndermiş oldukları açıklamada, “*Partimiz 2007 yılından beri Hazine yardımı alamamaktadır. Parti faaliyetleri tamamen yönetici ve gönüllü başlılarıyla devam etmekte olup zaman zaman istenmeyen gecikmelere yol açabilecek durumlarla karşılaşılmıştır.*” demişlerdir.

Partinin siyasi faaliyetlerine ilişkin harcamalara ait gecikme bedellerinin ve gecikme faizlerinin parti bütçesinden ödenmesinin usulüne uygun olduğunun kabulü gerekir.

Alparslan ALTAN, Erdal TERCAN ile Zühtü ARSLAN bu görüşe katılmamışlardır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Partinin 81 il örgütünü kapsayan 2012 yılı giderleri toplamı 1.657.589,78 TL olup bunun 41.403,00 TL’si personel gideri, 171.805,00 TL’si temsil ağırlama gideri, 27.899,00 TL’si basılı kağıt, kırtasiye gideri, 328.812,00 TL’si haberleşme gideri, 14.450,00 TL’si taşıma ve vasıta gideri, 3.192,00 TL’si seyahat gideri, 608.879,00TL’si kira gideri, 22.204,00 TL’si tamir bakım ve onarım gideri, 249,558,92 TL’si ısınma, aydınlatma ve temizlik gideri, 250,00 TL’si vergi, harç, noter ve sigorta gideri, 27.431,00 TL’si propaganda malzeme gideri, 1.564,00 TL’si basın yayın gideri, 50.152,03 TL’si geçen yıldan kalan borç ödemesi ve 109.989,83 TL’si sair giderlerden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2012 yılına devreden kasa banka mevcudu 1.241,00 TL’dir.

Partinin il örgütlerinin 2012 yılı kesin hesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Kanun’a uygun olduğu görülmüştür.

D- Parti Mallarının İncelenmesi

Partinin 2012 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, herhangi bir taşınmaz mal ediniminde bulunmadığı görülmüş, edinilen toplam 194,99 TL değerindeki taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin ise 2820 sayılı Kanun’a uygun olarak gerçekleştirildiği anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Demokrat Partinin 2012 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

Partinin 2012 yılı kesin hesabında gösterilen 2.522.875,06 TL gelir, 5.853.864,60 TL gider ve 53.582,53TL gelecek yıla nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, Alparslan ALTAN, Erdal TERCAN ile Zühtü ARSLAN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 17.12.2014 gününde karar verildi.

Başkanvekili
Serruh KALELİ

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Zühtü ARSLAN

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞI OY GEREKÇESİ

Demokrat Partinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2012 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan incelemede, Parti görevlilerinin fatura ödemeleriyle ilgili yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemeleri sonucu oluşan toplam 2904,36 TL gecikme bedellerinin parti bütçesinden ödendiği görülmüştür. Parti yetkilileri göndermiş oldukları açıklamada, "*Partimiz 2007 yılından beri Hazine yardımı alamamaktadır. Parti faaliyetleri tamamen yönetici ve gönüllü bağışlarıyla devam etmekte olup zaman zaman istenmeyen gecikmelere yol açabilecek durumlarla karşı karşıya kalmıştır.*" demişlerdir. Mahkememiz çoğunluğu tarafından yapılan değerlendirmede ise, Partinin siyasi faaliyetlerine ilişkin harcamalara ait gecikme bedellerinin ve gecikme faizlerinin parti bütçesinden ödenmesinin usulüne uygun olduğu kabul edilmiştir.

Mali denetim, öncelikle siyasi parti yönetiminde yer alamayan parti üyeleri açısından önem taşımaktadır. Böylece partililer, parti yönetici ve sorumlularının hesapları, gelir ve giderleri yapma yöntemlerinin kanun ve mevzuata, partinin ilkelerine ve amaçlarına uygunluğunu saptama ve gerektiğinde parti içi mekanizmaları devreye sokarak gerekli tedbirleri alma, buna imkân bulamamaları halinde ise, gerekirse partiyle ilişkilerini sonlandırma fırsatlarını elde ederler. Mali denetimin bu etkisi siyasi parti faaliyetlerinde saydamlığın sağlanmasına yol açarak demokratik siyasi hayatın gelişmesine yardım eder.

Mali denetimin diğer önemli etkisi ise parti seçmenleri ve kamuoyu açısından söz konusudur. Seçmen tercihlerinin belirlenmesi ve kamuoyu desteği için saydamlık, hesap verebilirlik ve mevzuata uygunluk tercih nedenlerinden bazılarını oluşturur.

Anayasa Mahkemesi mali denetim sonucunda gelir ve giderlerin kanuna uygun olmadığını saptadığı hallerde sadece Hazineye gelir kaydetme şeklindeki mali denetimi uygulayabilir. Bu bakımdan Mahkeme ya ilgili siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna ya da kanuna uygun olmayan gelir ve giderler dolayısıyla Hazineye gelir kaydedilmesi şeklinde iki tür karar vermektedir.

2820 sayılı Kanun gereğince Anayasa Mahkemesi mali denetimi sonucunda Parti hesaplarının doğru olmadığı veya gelir ve giderleri ile mal edinimlerinin kanuna aykırılıklar taşıdığı kanaatine ulaşırsa Hazinece el koyma kararı verir. Giderlerin irad kaydedilmesi ile ilgili sistemin eleştiriye açık olduğu söylenebilir. Gerçekten de, 2820 sayılı Kanunun mali denetime ilişkin anılan düzenlemeleri ile getirilen sistem kanuna aykırı gelirlerin irad kaydedilmesi açısından yerinde bir yaptırım ise de, kanuna aykırı giderler açısından ilgili siyasi parti aleyhine bir sonuç doğurabilir. Zira, siyasi parti adına birincisi kanuna aykırı gider, ikincisi ise irad kaydı olmak üzere mükerrer ödeme gerçekleşmektedir. Bu durum karşısında olması gereken yönünden doğrudan parti tüzel kişiliğine yaptırım uygulanmamasını, bunun yerine kanuna aykırı giderleri yapan parti sorumlularının bu miktarı partiye ödemelerini öngören bir mekanizmanın kurulmasının daha yerinde olacağı söylenebilir. Ancak, bu gerekçeyle Anayasa Mahkemesinin kanuna aykırı gider tespit etmesine rağmen mevcut açık ve emredici mevzuat hükümlerini göz ardı etmesi anılan

kanun hükümlerini etkisiz hale getirecek ve Mahkemenin kendi görevini yerine getirmemesi sonucunu doğuracaktır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 70. ve 71. maddelerinde siyasi partilerin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına yapılacağı belirtilmiş ve siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı kuralı getirilmiştir. Siyasi partilerin amaçları Siyasi Partiler Kanunu'nda özel olarak düzenlenmemiştir. Ancak genel olarak Kanun'un 3. maddesinde siyasi partilerin tanımı yapılırken dolaylı olarak değinilmiştir. Buna göre, siyasi partiler, Anayasa ve kanunlara uygun olarak; milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanan tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır. Siyasi partilerin harcamalarını denetleyen Anayasa Mahkemesi harcamaların niteliğini gözeterek amaca uygunluk konusunda bir değerlendirme yapmak durumundadır.

Parti görevli ve sorumlularının yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemeleri sonucu oluşan gecikme zammı ve faiz gibi ödemelerin Partinin amacına ve kanuna uygun harcamalar olarak kabul edilmesi Parti giderlerinin Anayasa Mahkemesi tarafından denetimini etkisiz ve anlamsız hale getirecektir.

Parti görevli ve sorumlularının yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemeleri sonucu oluşan gecikme zammı ve faiz gibi ödemelerin ilgililerin şahsi sorumluluklarını doğurması yanında, siyasi partilerin amaçlarına da uygun bulunmaması nedeniyle Anayasa Mahkemesinin şimdiye kadar istikrarlı uygulaması bu tutarda giderin Hazineye irad kaydedilmesi yönünde olmuştur. Eldeki işte de bu istikrarlı uygulamadan dönülmesini gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

Belirtilen nedenlerle, söz konusu gecikme bedeli giderlerinin Parti amaçlarına uygun ve Parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam 2904,36 TL'nin aynı Kanun'un 75. maddesi uyarınca Hazineye irat kaydedilmesine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle, çoğunluğun Parti gelir ve giderlerinin "*eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununa uygun olduğuna*" ilişkin görüşüne katılmamız mümkün olmamıştır.

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Üye
Erdal TERCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

Demokrat Partinin 2012 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda 2904,36 TL tutarındaki gecikme bedelleri ile gecikme faizlerinin parti bütçesinden ödenmesinin 2820 sayılı Kanuna uygun olduğuna, dolayısıyla söz konusu giderin irat kaydedilmemesine karar verilmiştir.

Mahkememiz çoğunluğunun gerekçesi şu şekildedir: “Partinin siyasi faaliyetlerine ilişkin harcamalara ait gecikme bedellerinin ve gecikme faizlerinin parti bütçesinden ödenmesinin usulüne uygun olduğunun kabulü gerekir.” Bu görüşe katılmak mümkün değildir.

Siyasi partiler, demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Ülkeyi yönetmeye talip olan bu kuruluşların gelir ve giderlerinin kanunlara uygun olması ve bu konuda azami özenin gösterilmesi gerektiği izahtan varestedir. Bu kapsamda, parti görevlilerinin partiye ait ödemelerin zamanında yapılması hususunda gerekli tedbirleri alması zorunludur. Kişisel sorumluluk kapsamında olan bu tedbirlerin alınmaması ve gerekli özenin gösterilmemesi sonucu ortaya çıkan gecikme bedellerinin ya da gecikme faizlerinin parti tüzel kişiliğine yüklenmesi söz konusu olamaz.

Nitekim Mahkememiz, önceki kararlarında bu şekildeki giderlerin Hazineye irat kaydedilmesine hükmetmiştir. Mahkeme irat gerekçesini şu şekilde açıklamıştır:

“Parti yetkililerinin ödemelerin zamanında yapılması için gerekli tedbirleri almaları gerekir. Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmaması sonucu oluşan gecikme bedelleri ile cezalı köprü geçiş ücretlerinden parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkânı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Parti görevlilerinin kusurlarından kaynaklanan söz konusu harcamaların parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden, 4.553,32 TL tutarındaki gider karşılığı Parti malvarlığının Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.” (E.2011/14 (Siyasi Parti Mali Denetimi), K.2013/113, 25.9.2013. Aynı yöndeki kararlardan bazıları için bkz. E.2008/16 (Siyasi Parti Mali Denetimi), K.2010/28, 13.5.2010; E.2007/19 (Siyasi Parti Mali Denetimi), K.2011/13, 21.6.2011; E.2011/14 (Siyasi Parti Mali Denetimi), K.2013/113, 25.9.2013; E.2008/16 (Siyasi Parti Mali Denetimi), K.2010/28, 13.5.2010; E.2009/18 (Siyasi Parti Mali Denetimi), K.2013/124, 11.12.2013; E.2008/37 (Siyasi Parti Mali Denetimi), K.2014/34, 4.6.2014)

Anayasa Mahkemesinin bu kararlarında belirttiği gibi, parti yetkililerinin kişisel hata ya da ihmallerinden kaynaklanan gecikme bedelleri ile gecikme faizlerinin parti bütçesinden ödenmesi Kanuna aykırı olduğundan, bu giderlerin Hazineye irat kaydedilmesi gerekmektedir. Bu sonuçtan ayrılmayı haklı kılacak bir gerekçe de bulunmadığından, yukarıda belirtilen giderin usulüne uygun olduğu yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.